

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Selenburgova ul. 6/II.

DELAVEC

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Izhaja 1. in 15. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za članstvo izvod po 1-10 Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

S pestjo v obraz.

(K pravilniku za bratovske skladnice.)

I.

V »Jutru« smo čitali, da je naklonil gospod minister dr. Žerjav našim kovinarjem in rudarjem lepo božično darilo, nov pravilnik za bratovske skladnice. Čitali smo tudi in to je pisal strokovnjak na polju socialnega zavarovanja, da ureja ta pravilnik bolniško nezgodo in starostno zavarovanje na tako modern način, da bi lahko služil celemu delavskemu zavarovanju za vzor.

Zato smo si mislili, da bo na tej hvali vendar le nekaj resnice. Komaj pa smo vzeli ta pravilnik v roke, smo videli, da pomenja to božično darilce, nov drzek atentat na delavske interese. Če smo zapisali to ostro besedo, naj še pristavimo, da ne spadamo med tiste, ki svoje politične nasprotnike v enomer blatijo, najsi so že njihova dela taka ali taka. Naša ogorčena obsodba tega pravilnika, proti kateremu stopamo v najostrejši boj, je stvarno globoko utemeljena.

Zakaj smo proti temu pravilniku?

II.

Vsak mora priznati, da so zavarovalni prispevki del plač. Stojč na tem načelnem stališču, je imelo delavstvo v zavarovalnih institucijah, ki jih je vrhu tega v svojih strokovnih organizacijah še samo ustvarilo, že v stari Avstriji dvetretinski vpliv na upravo. Seveda se ta vpliv v takozvanih bratovskih skladnicah, ki so bile podjetniške blagajne, ni dosti poznal. Podjetnik je imel navadno odločilen vpliv na upravo in seveda tudi vpliv na delavsko delegacijo bratovske skladnice. Zato je delavstvo po vojni enodušno zahtevalo, da se sistem podjetniških blagajn odpravi, ker je vpliv delavstva na take blagajne majhen, pa bodisi, da je že njih ustroj takšen ali takšen.

Nov zakon o zavarovanju delavcev pomenja že sam na sebi težek udarec proti zgoraj omenjenemu načelnemu stališču. On daje v zavarovalnih zavodih delodajalcem in delavcem enak, ali s tujo besedo pariteten vpliv. Vendar se je delavstvo z njim — če izvzamemo upravne pomanjkljivosti, ki pa spadajo med neizogibne začetne težave, še nekako pomirilo. Zakon bi bil vsaj po svoji materijalni strani dober, ako bi se v celoti izvajal, tudi glede onih točk, ki urejujejo zavarovanje za slučaj onemoglosti in starosti.

Zlasti je delavstvo pozdravilo ukinitvev podjetniških blagajn, v katerih so gospodarili po svoji mili volji podjetniki, s kojih blagostročnostjo in socialnim čutom ima delavstvo čim najslabše izkušnje.

Ker urejuje ta zakon zavarovanje vseh delavcev, tudi rudarskih, so rudarji upravičeno pričakovali, da jim vsaj te pridobitve ne bo mogel noben minister brez parlamenta vzkratiti.

III.

A človek obrača, parlament dela zakone, ministri pa, ki so pozabili, da je stalo na nekem vohu napisano: »Pravni red je temelj države« — pa gazi zakone po mili volji. Tako je izdal g. minister gornji pravilnik na podlagi nekega člana, ki določa, da je g. minister za šume in rude najvišja upravna oblast za rudarje. Z isto pravico, kot ta pravilnik, bi izdal g. minister na tej podlagi jutri naredbo, s katero bi odredil smrtno kazen za vsakega, ki bi se upal zapisati o njegovem božičnem darilu resnico.

A ni nesreče, ki ne bi imela tudi dobre strani. V tem slučaju je dejstvo, da je ta pravilnik skoz in skoz protipostaven, še sreča. Zato smemo upati, da o njem še ni spregovorjena zadnja beseda. A pojdemo k stvari. Kar grajamo na upravni stvari projektirane institucije bratovskih skladnic, je tole:

Pravilnik gre še za korak dalje, ko zakon o zavarovanju delavcev. On odpravlja pariteto in daje delodajalcu večino v upravnih odborih, če tudi o pariteti še govori. Navidez je v upravnih odborih enako število podjetnikov in enako število delojemalcev. Zato pa ima predsednik dva glasa — in predsednik je vedno delodajalec.

Še hujše pa je to, da nastavlja z malimi izjemami pri krajevnih bratovskih skladnicah vse oboje delodajalec. Tisti, ki bodo socialno zakonodajajo izvajali in v njo posvečeni, bodo hlapci s tisoč vezmi privezano delavstvo, kateremu nastavlja ravno ta pravilnik, kakor bomo še pokazali, nov nož na vrat, naj bi bila zadostna kontrola nad tem izvajanjem. Tako je uničeno glavno, kar daje zakon o zavarovanju delavcev kot odškodnino za vsiljeno pariteto. Pri tem pa je zadan še nov udarec. Vzeta je tudi pariteta. Vprašajte pri uradu za zavarovanje delavcev, na kak odpor naletava pri podjetnikih zavarovanje, pa boste videli, zakaj so si hoteli gospodje to tako urediti, da bodo popolni gospodarji nad socialnim zavarovanjem.

IV.

Dajatve bolniškega in nezgodnega zavarovanja odgovarjajo v glavnem, — v kolikor moremo presoditi po prvem pregledu — dajatvam, ki jih predpisuje zakon o zavarovanju delavcev.

Prispevki so odmerjeni seveda z najnižjo mero, ki je po tem zakonu mogoča. Če bo enkrat pokojninski podporni sklad, v katerega vplačujejo danes rudarska podjetja, odpravljen, bo Trboveljska družba pri svojih socialnih bremenih za štiri milijone letno na boljšem, nego je dosedaj. To pa je res lepo božično darilo. A darilo tujemu kapitalu, ki izvaja nad našim rudarskim življenjem do skrajnosti načelo: gorje premaganim, in se cinično norčujejo iz parlamenta in države same. Torej prispevki so znižani. Morda se bo vkljub temu izkazalo, da bo uprava bratovskih skladnic po ceni. A ne pozabiti, da so rudarska podjetja, kjer so koncentrirane na enem kraju velike mase delavstva, veliko lažje v stanu rešiti vprašanje cene uprave, kot druge pomožne zavaranje, in da bi morale tozadevno pomagati tistim, ki so v neugodnejšem položaju. To je bila osnovna misel naše zavarovalne zakonodaje.

V.

Starostno zavarovanje daje navidez več, kakor po zakonu o zavarovanju delavcev, v resnici pa je postavljeno ravno starostno zavarovanje popolnoma na glavo.

Po zakonu o zavarovanju delavcev bi dobil delavec, ki bi vplačal dvesto prispevkov, pravico do rente, za slučaj onemoglosti in starosti v znesku 1/3 plače; ko bi vplačal 500 prispevkov, pa pravico do rente v znesku 1/2 plače. Te rente, ki sicer ni visoka, bi mu ne mogel in ne smel nihče vzeti, ako so prispevki enkrat plačani.

Po pravilniku za bratovske skladnice pa dobi rudar po petletnem vračunljivem polnopravnem članstvu rento v znesku 20 odstotka plače, po 10-letnem polnopravnem članstvu pa 32 odstotkov, pozneje pa vsako leto po 2 in pol odstotka več.

Po tridesetih letih vračunljive polnopravne službe znaša penzija celih 80 odstotkov, kar se sliši vsekakor zelo lepo. Kdaj bo pa dobil rudar pravico do teh rent? Pred 55. letom dobi pravico do invalidne rente, ako je za delo popolnoma nesposoben. Kdor bo dobil n. pr. jetiko, ne bo obležal na cesti, ako ima vsaj 5 let vračunljivega, nepretrganega članstva.

Kdor doseže starost 55 let in ima 30 let nepretrganega članstva, ta dobi 80 odstotkov penzije, tudi brez dokaza onemoglosti.

To je v resnici lepo, tako lepo, da smo se skoro čudili, kako je mogel zračunati zavarovalni matematik rentabiliteto tega zavarovanja. (Mi se sicer ne razumemo na to matematiko, vemo le to, da je to na prvi pogled presenetljivo ugodno.)

Sedaj pa si pogledimo drugo stran medalje: Do te rente ima pravico le tisti, ki od svoje strani službe celih 30 let ni odpovedal ali pretrgal nad 6 tednov. Kaj mora storiti podjetnik, ako hoče spraviti delavca, ki je na tem, da dobi pravico do te rente, ob vse pravice? Podjetnik mu mora odpovedati službo po 29. letih. Ako se takemu delavcu posreči priti v teku šestih mesecev v službo pri kakšnemu drugemu podjetju bratovske skladnice, se mu bodo prejšnja leta vračunala. Drugače so vse pridobljene pravice brez odškodnine izgubljene. Z enostavnim aktom odpovedi je ugrabil podjetnik delavcu tudi vse od njega vplačane prispevke, ki bodo znašali po našem računu z 6 do 7 procentnimi obrestmi znesek, odgovarjajoč dveletni celoletni plači.

Kdor iz posla prostovoljno izstopi, izgubi takoj vse članke pravice. Če vstopi dotični član tekom 6 mesecev k istemu podjetju nazaj v službo, mu more uprava blagajne (to je podjetnik) to prekinitev milostno spregledati, a le, ako je bil že tri leta zavarovan. Drugače niti milost ni dopuščena.

Od sedaj naprej bodo stavke prava sreča za rudarska in kovinarska podjetja. One bodo kakor povernjen, ki bode redoma oproščala rudarska in kovinarska podjetja vseh obveznosti in starostnega zavarovanja, če podjetniki ne bodo sami milostljivi,

kar pa v boju navadno ni. Zato bo treba ljudi tako stradati, da bodo segli — hočeš nočeš — po tem zadnjem sredstvu. Če vse to ne bi nič pomagalo, pa se da še vedno za pol leta obrat ustaviti — in isto z redukcijo doseči.

VI.

To je vzor socialnega zakona, kakor bi ga bilo treba na celi črti izvesti, tako pravi v »Jutru« s polnim podpisom socialni strokovnjak, ki stoji v naših socialnih institucijah na odločilnem mestu. Ali se je čuditi, če nas je tudi za te institucije strah? Zato si bomo morali tega strokovnjaka enkrat temeljito pogledati, da si bomo na jasnem, kaj je pri njem: ali je včasih slep, ali je hlapec vsake hudobije.

Tudi za vse to božično darilce so obstojale samo ti dve možnosti.

Mi bi samo to radi vedeli, ali je to prvo ali drugo. Ali je darilce od podjetnikov podtaknjeno, ali je izdelano od organov, ki bedijo pri rudarskih oblastih nad socialno politiko. Če je zadnje, potem se ne čudimo, da je izginila v revirjih vsaka trohica zaupanja v to socialno politiko in da je najbolj goreča želja rudarjev, da bi videli socialno politiko v rokah, ki so daleč proč od rudniške gospode.

Koncem koncev se čudimo vsem onim, ki so svoj čas z vno reševali našo industrijo od tujega kapitala, a menda pri tem niso uspeli, da mu prodajajo na tak način brez vsake potrebe še naš edini kapital, našo delovno silo. Kar se nas tiče, bomo napeli vse sile, da se ta kupčija ponesreči.

V Ljubljani, dne 8. januarja 1925.

Kongres ujedinjenja.

7. in 8. decembra 1924 v Celju.

V nedeljo dne 7. decembra 1924 so se sešli predstavniki in delegati Splošne Delavske Unije, Osrednjega društva kemičnih delavcev ter Opčega radniškega saveza Jugoslavije v Celju, da manifestirajo ujedinjenje vseh treh organizacij. Sestali so se najpoprej na skupno konferenco, da se sestavi skupni poslovni in dnevni red. Dogovorili so se, da se formalno izvršijo kongresi SDU in ODKD vsak posebej, ter da sodelujejo predstavniki ORSJ kot gosti na enem in drugem kongresu in da se vrši po končani formalnosti skupna konferenca, oziroma manifestacija ujedinjenja. Takoj na to otvori s. Ivan Cof, predsednik ODKD IV. redni kongres kemičnih delavcev. Ob otvoritvi tega kongresa je zapel celjski pevski zbor »Naprej« pesem »Delavski pozdrav«, na kar se je prijavil k besedi s. F. Uratnik, kateri je v imenu Delavske zbornice s kratkim nagovorom pozdravil kongres. Za tem je pozdravil kongres v imenu ORSJ s. V. Haramina iz Zagreba. V imenu Krajev. medstr. odbora celjskega je pozdravil kongres s. Vidović. Na to je podal s. Cof besedo s. Valentinu Rejcu k poročilu tajništva. Iz tega poročila smo posneli:

Za Osrednje društvo kemičnih delavcev je navzočih 7 delegatov in sicer: Ravš Franc in Moravčnik Friderik za Ruše, zastopata 265 članov; Franc Pivec za Maribor, zastopa 52 članov; Alojz Hudi, za Hrastnik, zastopa 101 člana; Maks Kladnik za Zagorje, zastopa 35 članov; Mehle Miha za Moste, zastopa 131 članov; Franc Florjančič za Mojstrano, zastopa 31 članov; Viktor Vuk za Trzič, zastopa 150 članov. Organizacija ima 11 podružnic v Sloveniji z 870 člani. Tajništvo je priredilo od 31. marca 1923 do 30. novembra 1924 po podružnicah 54 shodov, 15 občnih zborov, 50 sej in sestankov. Od 1. aprila 1923 do 30. jan. 1924 se je izvršilo 19 sej ožjega in 2 seji širšega načelstva. Dalje se je nahajalo 140 članov v stavki, to so bili steklarji Hrastnik-Zagorje. Dalje je orisal delo in položaj podružnic sploh in delo za ujedinjenje, katerega je vodstvo ODKD kot prvo započelo. Blagajniško poročilo je podal tudi s. Rejc vsled odsotnosti blagajnika. Iz blagajniškega poročila smo posneli, da je bilo skupnih dohodkov Din 217.508.61. Skupnih izdatkov, za tiskovine, upravo in podpore itd. je bilo 193.749.99 Din. Čisti prebitek je znašal 23.758.62 Din. Za nadzorstvo je poročal s. Novinc, da se je pri reviziji blagajniških poslov v prvem letu, to je do 31. marca t. l., našlo vse v redu. Za nadalje pa ni bilo mogoče vsled pomanjkanja prostora v društveni pisarni in vsled preobilo poslov zaradi stavke in brezposelnosti, izvesti točne revizije. Za to se je predlagalo, da se likvidacija Osrednjega društva vrši pod nadzorstvom ORSJ. Predlog je bil sprejet.

Po zaključeni formalnosti je otvoril s. Valentin Lebič kongres Splošne delavske unije v Celju, ka-

Naročajte Delavski (Železničarski) koledar za leto 1925!

teri je v svojih uvodnih besedah povdarjal, da stre-mi kongres za istim ciljem, kakor kongres, ki se je ravnokar poleg nas vršil. Nato poda besedo s. Leskošek k čitanju zapisnika II. rednega kongresa SDU z dne 24. febr. 1924.

Iz zapisnika je bilo zlasti razvidno, da se je SDU že na svojem zadnjem občnem zboru odločila za u-jedinjenje s kako organizacijo, ki stre-mi za istimi cilji, kakor mi. Centralni odbor SDU je imel že od kongresa pooblastilo in nalog, da izvede ujedini-nje. Centralni odbor je torej svojo dolžnost storil. Zapisnik se vzame na znanje. Na to sledi opoldan-ski odmor.

Pri nadaljevanju kongresa popoldne povzame besedo s. Leskošek k tajniškemu poročilu. Iz njega smo posneli sledeče podatke: Shodov in sestankov je bilo v Celju 8, v Mariboru 2, v Litiji 3 in pogaja-nja za plače v Gotovljah 3 ter 3-kratno pogajanje za dosego kolektivne pogodbe, v Štorah 2, v Pečov-niku 6 shodov. Nadalje se je priredilo zborovanje lesnih delavcev v Črni v svrhu upostavitve podruž-nice SDU, ter v Sevnici in Rajhenburgu.

Tajnik je prisostvoval na vseh plenarnih sejah Strokovne komisije za Slovenijo, kakor tudi pri se-jah upravnega odbora Delavske zbornice. Nadalje je posejal seje v javnih zastopih, kakor pri mestni občini celjski kot občinski odbornik. Sodeloval je pri razsodbah stanovanske oblasti itd. Delal na propagandi za povzdigo Splošne gradbene produk-tivne zadruge v Celju.

Notranje ozir. administrativno poslovanje taj-ništva je bilo naslednje: od 1. jan. 1924 do 30. nov. 1924 se je vršilo 9 sej centralnega odbora SDU (te seje so se vršile med časom od 1. marca do 30. nov. 1924). Dopisov se je rešilo tekom tega časa 560.

Konec prihodnjšč.

Intervencija pri generalni direkciji državnih železnic.

Na podlagi Intervencij, ki so jih izvršili zaup-niki Saveza železničarjev Jugoslavije in Strokovne-ga ter pravovarstvenega društva (preje Splošna žel. org. za Jugoslavijo), pri ljubljanski direkciji dne 5. in 19. decembra, je bila dne 29. decembra 1924 sprejeta skupna deputacija, v kateri je bil naš Savez zastopan po sodr. Bahunu iz Maribora, pri generalni direkciji v Beogradu. Interveniralo se je za 14 točk, ki zadevajo po večini delavsko osobje, ki je najbolj prizadeto, ker ono ni prevedeno na pragmatiko, a tudi ni še do danes izšel pravilnik, s katerim bi se naj reguliralo službeno razmerje delavcev do železnice. Glede pravilnika, ki je tvoril prvo točko, je znano našim sodrugom, da se je radi istega vršila v oktobru enketa, ki je imela na-log, da predloži gen. direkciji osnutek, ki bi naj tvoril podlago pravilniku. To se je zgodilo, toda pravilnik noče in noče zagledati beli dan. Deputa-cija je vprašala gospoda gen. direktorja Iliča, kaj je s pravilnikom, ker delavci težko čakajo, saj so vse njihove pravice s tem v tesni zvezi. Gospod Ilič je odgovoril, da se pač dela na istem in da naj le delavci še malo potrpe. Seveda je deputacija naglasila, da so delavci itak skrajno potrpežljivi, ker bi delavski pravilnik bil moral že pred letom stopiti v veljavo, kakor je v službeni pragmatiki rečeno, pa ga še danes ni. S to točko so skoraj vse ostale, spodaj navedene v zvezi. Drugo točko so tvorile neizogibne delavske legitimacije, ki razbur-jajo že od 20. oktobra po nepotrebnem železničarje. Nevenljivo zaslugi pri tem ima seveda gospod Suš-nik, ki je bil bolj minister smole kot prometa, ker je imel v vsem smolo, kakor sam trdi v svoji brošurici, s katero skuša gasiti opravičeno jezo. Gos-poda gen. direktor Ilič in njegova desna roka, Po-povič, od kraja nista hotela razumeti, kaj pravza-práv hočejo delavci glede legitimacij, in deputa-cija je imela precej truda, da je stvar z legitimaci-jami temeljito razjasnila. K razgovoru o tej točki je bil poklican referent za vozne ugodnosti, neki gospodin Branko. Branko vprašan od gospoda Po-poviča, kakšna razlika je med uradniki in delavci glede voznih ugodnosti, ali dobe slednji ravno tako režijske karte kot prvi itd. Branko je odgovoril, da dobe vsi. Na vprašanje, zakaj bi naj bila tedaj raz-lika v obliki in zakaj ne bi smeli imeti delavci na-dalje takšnih legitimacij kot jih imajo nastavljeni. Na to ni vedel gospod Branko drugzega odgovoriti, kot: »delavec ne more imeti takšne legitimacije, kot jo ima uradnik!« Gospod Popovič ni bil s tem odgovorom zadovoljen in je rekel, da je to nesmi-sel. Branko je še dodal, da delavci še iz tega raz-loga ne smejo imeti legitimacij z platnicami, češ, delavec ni trajno pri železnici kot je uradnik, in če gre proč, lahko zlorablja legitimacijo in se vozi po železnici, ako pa ima legitimacijo, ki velja samo za eno leto, tedaj mu to ni mogoče. Seveda je to tudi nesmisel, ker so legitimacije sicer tudi veljav-

ne samo eno leto, in baš za to se morajo vsako leto prolongirati. Deputacija je pokazala svoje legitima-cije, ki so itak še nove, saj so bile še le lani izdane. Pokazala pa je tudi en komad Sušnikove »listne« legitimacije, ki ni drugo kot košček neukusne meh-ke rjave lepenke, na kateri je slika pritrjena. Ta lepenka ne nosi nikakega teksta in je skrajno ne-trpežna. Z vsakoletnim izstavljanjem bi imela že-lezniška uprava ogromne stroške in izgubo časa, medtem ko z legitimacijami v dosedanji obliki ni-ma drugzega posla, kot da jih vsako leto z žigom letne številke in podpisom direktorja žigosa, kar se zgodi v enem tednu za vso osobje ene direkcije. Oba zastopnika gen. direkcije sta se izvajanjem deputacije pridružila ter izjavila, da ima deputa-cija prav in da bo gen. direkcija stavila predlog na ministrstvo, naj okoričene legitimacije ostanejo stalnim delavcem.

Tretja zahteva je bila: izplačilo razlik od 10. oktobra 1923 do prevedbe na nove plače za delav-ce in nastavljeno osobje. Kakor že znano obstoja tozadevno med delavci južnih krajev in delavci v Sloveniji velika razlika, ker so v spodnjih krajih bili prevedeni na nove — višje plače že zadnje mesece l. 1923, v Sloveniji pa še le zadnje mesece l. 1924, tedaj celih 10 mesecev pozneje. To razliko delavci opravičeno reklamirajo in gosp. gen. di-rektor je brez ovinkov priznal opravičenost te zah-teve ter izjavil, da to razliko morajo delavci do-biti. Seveda, da pride tukaj zopet nekaj vmes, in to je: »sedaj nema pare!« Četrta točka je bila ona glede skrčenja dela pri progovnih sekcijah. Tu je zahtevala deputacija, da se brezpogojno mora najti kredit, da bodo stalni progovni delavci v polnem obsegu zaposleni, ker sicer morajo z družinami vred poginiti. Toda gospoda pri gen. direkciji ni ravno preveč rahločutna. Gospod referent Popovič je zmigal z rameni in izjavil, da »nema kredita«, zato je delegat, sodr. Bahun napel pri tej točki ma-lo močnejše strune, in je gospode vprašal, kako si oni to stvar zamišljajo. Delavci imajo družine, in sedaj je najslabši čas, ko ne morejo ti delavci kje drugje, n. pr. pri kmetih dela dobiti, med tem ko bi to bilo ob poletnem času mogoče. Dolžnost drž-ave je, da tem delavcem da dela in kruha. Kruha jim mora dati tudi v slučaju, če dela ne bi bilo, ker v tem slučaju jim gre podpora za brezposelne, kot je to slučaj v večini držav. Plača teh delavcev je itak tako majhna, da se pri polnem zaposlenju ko-maj prežive, a kako naj žive z zaslužkom nekolikih dni v mescu? Pri tej argumentaciji so se gos-podje malo razburili in izjavili, da mi zahtevamo vse samo od države, če tudi vemo, da država nima sredstev. Seveda se jim je zopet odvrnilo, da je edina skrb baš države, in sredstva so, samo če se jih le hoče najti. Ako pa za takšne potrebe ni sred stev, tedaj je krivo slabo gospodarstvo.

Gospodje so pripomnili, da so oni pač pred-lagali za tekoči proračun večje vsote, toda finančni odbor jih je zmanjšal, da je mogel pokazati lepo figuro, proračunskega ravnovesja. Pripom-nimo, da so v tem finančnem odboru sedeli tudi klerikalni tigri, med njimi neslavni Žebot, ki pa nikoli niso poročali o tem, da je proračun za že-lezniške potrebe restringiran! Sicer pa se je de-putacija odgovorilo, da se išče kredit za gradbena dela. Peto točko je tvorilo vprašanje plačevanja državnih praznikov. Gospoda pri železniški upravi stoji na principu, da se plača le faktično delo. De-putacija je naglašala, da so neprosto voljni in ne-plaćani prazniki kazen za delavce, in se na tak na-čin ne more od njih zahtevati patriotizma. Avstrija je bila reakcionarna, vendar je plačala državne praznike. Južna železnica pa ni imela smisla za državne praznike, za to pa je pustila delati. Gen. direktor gosp. Ilič je končno izjavil, da se bo to vprašanje v prihodnje rešilo povoljno, ker tu ne bo treba velikega kredita.

Kot šesta točka je bila prevedba še onih usluž-bencev, ki še niso prevedeni na novo službeno pragmatiko. To so n. pr. uslužbenci proge: Grobelno—Rogatec. Gosp. Popovič je izjavil, da je razen tega še kakih 800 raztrešenih, ki niso mogli pravočasno prinesiti listin, ker so jih v vojni izgubili. Vsi ti bodo naknadno prevedeni. Sedma zahteva je bila: da se vsem uslužbencem všteje 2 in pol leta kot vojna leta v plačo in pokojnino. To zahtevo gen. direkcija deloma sprejema, deloma pa odločno odklan-ja. Odklanja, da bi se 2 in pol leta vračunalo v plačo, pač pa je zato, da se všteje za penzijo. Kot osma točka se zahteva odprava taks pri prošnjah za vozne olajšave. To se bode baje pozneje ure-dilo, da ne bo treba plačati taks. Deveta točka je zahteva, da se razpišejo volitve delavskih zaup-nikov. Ta točka je zopet dala povod za razburjenje generalnim gospodom. Deputacija se je sklicevala na zakon o zaščiti delavcev, po katerem se mora uvesti zaupniški sistem pri vseh podjetjih in tedaj

tudi pri železnici. Nato sta odgovorila oba gospo-da, da tega nikakor nočeta. Zlasti je naglasil gos-pod Popovič, kot direktor beogradske delavnice: »Popovič neče ovoga nikada dovoliti, pa makar je to i u zakonu«. Vendar se je razvila o tem vprašanju daljša diskusija, ker je sodr. Bahun naglašal, da zaupniški sistem ni le v korist delavcev, ampak tudi podjetja, in so bili o tem gospodje pri Južni železnici že prepričani. V drugih državah postojajo celo obratni sveti, kar je še v večjo korist podjetij in delavcev. S. Bahun je nadalje omenil, da je bil že mnogo let zaupnik in da je vladala na južni že-leznici več ali manj harmonija med delavci in na-čelniki, ker se je marsikateri spor z lahkoto por-avnal. Na to je odgovoril g. Popovič, da bi bil tudi on pripravljen uvesti zaupniški sistem, če bi bili zaupniki to, kar so n. pr. v Nemčiji, kjer je on sam delal kot rokodelc. Tudi tam je vladala med de-lavci in podjetjem harmonija. Delavska organiza-cija je dobavila podjetju delavce, in če se je dogo-dilo, da je bil eden ali drugi delavec za delo nesposoben, tedaj je morala organizacija takega de-lavca vzeti nazaj. Torej skratka: če bi organiza-cija prevzela moralno odgovornost. Pri tem raz-govoru se je pokazalo, da na Balkanu ne razumejo niti delavci niti delodajalci svoje naloge. Pri tem seveda trpe delavci, če tudi ima podjetje samo od tega materijelno škodo. Deseta točka. Razpis volitev v bolniški fond (bolniško blagajno). Tu so izjavili gospodje, da je to stvar ministrstva, oz. takozvane centralne uprave humanih fondov. Ker pa deputacija pri ministrstvu ni našla nikogar doma, zato ni na to vprašanje dobila odgovora. Enajsta točka zahteva, da se regulirajo prejemki rentnikov, t. j. ponesrečencev, ki ne dobe niti v taki izmeri draginjskih doklad k svojim mizernim rentam, kot jih dobe vpokojenci. Tudi na to so odgovorili, da »če biti!« Dvanajsta zadeva se tiče nastavitve de-lavcev. Tu ne gre samo za to, da se vse delavce nastavi, ampak tudi zato, kako se jih naj nastavi. Med tem ko je stala cela enketa z zastopniki gen. direkcije skupaj na stališču, da se delavce nastavi na podlagi službenih let, pa so zavzeli v Ljubljani gotovi »juristi« bolj reakcionarno stališče, da se namreč v bodoče ne sme nikogar nastaviti na pod-lagi službenih let, tedaj tudi z uvrstitvijo v višjo plačilno stopnjo, ampak da mora biti vsakdo na-stavljen z najnižjo plačo. V tem tiči baje staro av-strijakantstvo gosp. dr. Faturja. Hvala bogu, da imajo v Beogradu vsaj v tem vprašanju, bolj na-predno mnenje. Gospodje so izjavili, da ljubljanska direkcija nima prav, ampak da bo najmanj še pet let po vstopu v veljavo zakona za saobračajno o-sobje vsakdo nastavljen z vštetjem službenih let. Trinajsta točka se tiče regulacije draginjskih dok-lad upokojencem, ki so bili pod Sušnikovo ero oškodovani na svojih dotedanjih prejemkih za 60 do 200 Din mesečno. Sušnikova vlada je namreč uradniškim penzionistom povišala penzije, vsem o-stalim, torej povišanja bolj potrebnim, pa znižala.

Na vprašanje deputacije, kako je do tega mo-glo priti, da se je poduradniškim in služiteljskim upokojencem mesto zvišalo, še znižalo prejemke, si je generalna direkcija umila roke, ter izjavila: »Mi smo predlagali, naj bi se vsem reguliralo pen-zije, toda naš predlog je bil odbit in se je reguli-ralo samo uradnikom!« Ker so pa pri tem odpadle doklade na stanarino, vsled tega dobe penzionisti nižjih kategorij sedaj manj, kot so dobili preje. Tako torej! Sedaj vemo, v katerem grmu tiči za-jec. Klerikalci so nešteto železničarjem zmešali pamet s tem, da so prav po tigrovsko naglašali, da bodo skrbeli samo za nižje kategorije uslužben-cev in delavcev, nikakor pa za uradnike, ki zaščite ne potrebujejo in ki imajo itak že previsoke plače. Žebot pa je zamolčal, da je tedaj finančni odbor odklonil povišanje prejemkov tem malim, pač pa povišal uradnikom in upokojenim ministrom, ki do-be sedaj najmanj 3000 Din draginjske doklade na svoje penzije!

Štirinajsta točka se tiče oblek. Obleke dobe uslužbenci in delavci, ko izide tozadevni pravilnik na podlagi katerega pa ne dobe vsi uslužbenci pro-ste obleke, ampak bodo višje kategorije morale polovico, srednje pa eno četrtinko vrednosti pla-čati, le najnižje kategorije bodo dobile obleke brez plačno. Razen tukaj navedenih točk se je sodr. Bahun toplo zavzel za to, da se uredi za delavsko osobje vprašanje voznih ugodnosti za inozemstvo. Jugoslavija ima n. pr. z Avstrijo dogovor, katerega pa mi še nismo videli, v katerem stoji, da se mo-rejo »uslužbenci« tedaj »Bedienstete« obeh držav voziti z prostimi vozovnicami. Pri tem pa se ni u-poštevalo, da so avstrijski železničarji vsi nastav-ljeni, med tem ko jih v Jugoslaviji ni niti polovica. Tedaj se po naših železnicah lahko vozijo vsi av-strijski tovariši, po njihovih pa niti polovica naših. To je gen. direktor priznal za krivično in je iz-

Pri dopolnjevanju MAGGI-jeve zabele

Cene dopoljenih steklenic	Štev.	0	1	2	3
	Din	5.—	10.—	17.—	36.—

naj se pazi na to, da se zabela dopolni iz Maggi-jeve velike origi-nalne steklenice, ker se v teh steklenicah po zakonu sme shranje-vati, oziroma prodajati samo Maggi-jeva zabela in ničesar drugega

v današnjem uvodniku za delavstvo nesprejemljiv. Zastopane organizacije so sklenile poslati rudarskemu glavarstvu proteste s sledečo vsebino:

Podpisana organizacija (korporacija) je pričela novi pravilnik za bratovske blagajne za zavarovanje delavcev in osebja v rudarskih in plavžarskih podjetjih. Pri tem je ugotovila, da je v čl. 20 pravilnika kršeno načelo paritete in da delajo določbe v §§ 48, 49, 50 starostno zavarovanje popolnoma odvisno od volje podjetnikov, kateri gospodarijo tudi čez, od delavstva vplačane uloge. Ob enem da predvideva čl. 131 v popolnoma nezadostni meri, za doseganje rentnike. Ugotovljamo, da je s tem kršen zakon o »Zavarovanju delavcev«, za kar, v pravilniku navedena naredba gospoda ministra za rude in šume ne pooblašča, proglašamo pravilnik za protizakonit in si pridržujemo vse korake proti temu pravilniku.

Enako je protestirala Unija slovenskih rudarjev in na njeno iniciativo tudi Delavska zbornica. Naj se zganejo tudi prizadeti topilniški (kovinarski) obrati!

Leše. Na odru so začeli nastopati pri nas naši rudarski otroci, ki so bili, odkar Leše stojijo vedno zapušteni. Vprizorili so dne 14. in 28. decembra l. l. otroško igro »Podzemeljski škrat«, ki je namenjena edino rudarskim krajem in ki jo je spisal naš domači učitelj s. K. Doberšek. Razlikuje se ta igra od drugih otroških iger v tem, da ima globoko socialno podlago, katero čuti ne samo odrasel, ampak v isti meri otroško srce. Kratka vsebina igre je, da gre revnega krojača sin prosit podzemeljskega škrate za pomoč, kateri jih potem reši. Otroci so igro dovršeno igrali, ter očarali s tem svojim prvim nastopom vsakega poslušalca. Ker je čisti dobiček igre namenjen otroškim izletom, bodo otroci s tem samim imeli najlepši dobiček. Izrekamo za to igro in trud, ki ga je imel s. K. D. z našimi malčki najlepšo zahvalo ter prosimo še za več takih predstav. — Rudarji.

Kovinarji.

Guštanj. Ravnatelj jeklarne grofa Thurna na Ravnah je začel na prav rafiniran način izigravati zakonite določbe § 1154 b s tem, da zahteva od vsakega na novo sprejetega delavca, da mu podpiše izjavo, da se v slučaju bolezni zadovolji s 70 odstotno bolniško podporo in to ne, da bi delavcu popreje prečital dotično izjavo. Dogodi se mnogokrat, da delavec še sam ne ve, kaj da je podpisal. Opozorjamo g. ravnatelja, da naj se striktno drži obstoječih zakonov in to: zakona o zaščiti in zakona o zavarovanju delavcev ter § 1154 b, ker delavstvo nikakor ne bo dopuščalo, da bi se ravno v jeklarni grofa Thurna kršila zakonita določila in če bodo to tudi podpisali vsi na novo sprejeti delavci. Obsojamo pa postopanje ravnatelja, ker tako postopanje gotovo tudi ni v prid podjetja samega.

Kamnik. V nedeljo, dne 4. t. m. se je vršil članski sestanek podružnice S. M. R. J., na katerem se je razpravljalo o položaju, ki je zadnje čase nastal v tvornici »Titan«. Sestanku je prisostvoval tudi tajnik s. Golmajer. Po daljši debati so navzoči sodrugi konstatirali, da je po večini delavstvo samo krivo, da je že tako daleč prišlo, da vodstvo tovarne odreja delovni čas, kakor se mu to zdi in da je delavstvo izpostavljeno vsak dan hujšim šikanam in to radi tega, ker večina delavstva ne upošteva nasvetov in navodil zaupnikov. Radi tega se je sklenilo, da odstopijo vsi dosedanji zaupniki in prepuščijo usodo celokupnega delavstva, delavstvu samemu.

Živilska stroka.

Akcija za ujedinjenje. Šest let se že dela na ujedinjenju naših strokovnih organizacij v državi,

ČAJNA ROČKA „popolna“

ZATO V VPORABI NAJCENEJŠI
IN OBENEM NAJFINEJŠI

in še do danes ni prišlo na celi črti do zaželjenega uspeha. Vzroki, da do ujedinjenja še ni prišlo, so bili različni. Nekateri utemeljeni, največ pa neutemeljeni. Čas sam pa zahteva, da se upostavijo enotne in moderno izgrajene strokovne organizacije. Izmed vseh prej obstoječih pokrajinskih organizacij, ki so imele vsaka svoje centrale po vseh pokrajinah države, so se združile v enotne organizacije sledeče: Savez Metalskih Radnika Jugoslavije, Savez Privatnih Nameščencev Jugoslavije, Savez Železničarjev Jugoslavije in Splošna Delavska Zveza Jugoslavije (Opči Radnički Savez). Na iniciativo G. R. S. J. se vrši sedaj tudi že akcija za zedinjenje vseh obstoječih organizacij živilskih delavcev v državi v eno enotno organizacijo. Mandat za to akcijo je G. R. S. J. poveril Savezu radnika-ca živilskih namernica v Zagrebu, ki je že pridno na delu. Njemu je naš centralni odbor v Ljubljani, na željo Saveza v Zagrebu, že poslal predloge za akcijo za ujedinjenje. Ta predlog se glasi:

»1. Da se ima čimpreje izvesti ujedinjenje vseh obstoječih organizacij živilskih delavcev, priključenih G. R. S. J. 2. Da se ima izvesti to ujedinjenje tako, da bodo imeli ti savezi enotno reprezentanco napram internacionali in na znotraj, da dobijo enotne članske knjižice in ime, ter da se prizna medsebojno članstvo in pravico do podpor. 3. Da obdrži vsaka organizacija do nadaljnjega samostojno gospodarstvo in se plačuje centrali le določeno kvoto za internacionalo in za zgoraj omenjenimi funkcijami zvezanimi izdatki. 4. Da se zaprosi Savez radnika-ca živilskih namernica Jugoslavije v Zagrebu, da izdela čimpreje pravila in pravilnik v smislu teh predlogov, ter da jih predloži vsem organizacijam živilskih delavcev priključenim G. R. S. J. v državi. Najoportuneje bi bilo, da bi bil tak Savez zaenkrat le zveza sedanjih društev in savezov, ki bi še v naprej pravno obstojala.«

To je predlog Osr. društva živilskih delavcev v Ljubljani in upamo, da ni več daleč čas, ko bo ujedinjenje vseh živilskih delavcev v državi dovršeno.

Šoštanj. V pretečenem letu se je na nabiralnih polah nabiralo po tovarni F. Woschnagg in sinovi

d. d. za sodruge, ki so bili v denarnih stiskah in je podružnični odbor pooblaščen objaviti sledeče: Najsrčnejšo zahvalo izreka s. Josip Pirečnik vsem sodrugom in sodružicam za nabrano svoto 362.25 dinarjev, katera se mu je izročila v podporo njegovemu sinu Mihju za časa njegove dolgotrajne bolezni. Martin Vol izreka tem potom najpristrčnejšo zahvalo vsem darovalcem za nabrano svoto 517.25 Din, katero je prejel v podporo za časa njegove nad tri leta trajajoče bolezni. S. Justin Rjenke električar, ki je bil del časa brezposeln, ker je bil inozemec, se zahvaljuje kar najiskrenejše vsem sodrugom in sodružicam za nabrano svoto 380 Din, s katero se mu je tudi omogočilo povratek v njegovo domovino. Izven teh zbirk se je nabralo v pretečenem tednu še mnogo drugih, katere so bile objavljene od posameznih sodrugov, kot zahvale v našem listu. Zbirko za stavkovni sklad steklarjev bo objavila Strokovna komisija. Ker je usoda vseh proletarcev ista, je nujno potrebno, da je proletarijat solidaren in da se zaveda, da je rešitev in pomoč le v njemu samemu. Tem potom opozorjamo vse naše sodruge in sodelavce, da pomagajo v bodoče zaupnikom pri takih akcijah gmotno in moralno in da se zavedamo: danes mene, jutri tebe! — Podružnični odbor.

Ptuj. Tovarna »Petovija« je prešla, kakor vse kaže, v druge roke in s tem se hoče v tvornici upeljati tudi čisto drugi sistem obratovanja. Zastopnik te nove grupe akcionarjev je svoje želje napram zaupnikom izrazil, s katerimi se pa zaupniki niso popolnoma strinjali in tako se je vršila dne 30. decembra intervencija, kateri je prisostvoval tajnik s. Golmajer iz Ljubljane. Tajnik in zaupniki so od zastopnika tvornice zahtevali, da jim svoje predloge poda pismeno in s tem omogoči organizaciji staviti svoje protipredloge, na kar naj se bi vršila razprava, na kateri se potem sklene kolektivna pogodba. Ta pogodba bo taka, v kolikor bodo znali delavci svoje stališče uveljaviti, odnosno v koliko se bodo zavedali pri tej akciji podpisati organizacijo. Isti dan zvečer se je vršil v gostilni pri »Pošti« sestanek usnarjev iz obeh tovarn, na katerem je s. Golmajer poročal o položaju delavstva v splošnem, ter o poteku občnega zbora centrale. Navzoči sodrugi so izvajanjem z zanimanjem sledili, ter h koncu sklenili, da bodo skrbeli za to, da se v najkrajšem času otvori čitalnica, v kateri bodo imeli sodrugi na razpolago raznovrstne časopise in predvsem delavske. Nadalje se je sklenilo, da se bo vršila po vseh obratih in delavnicah agitacija za pridobivanje novih članov in tako podružnico izgradilo, da bo močna, nakar se bo sklical občni zbor podružnice.

Vestnik Svobode.

Litija. Na dan sv. Štefana se je vršila v restavraciji pri »Pošti« božičnica v prid revni deci, pri kateri je bilo obdarovanih 88 otrok z lepimi darili. Zahvaljujemo se vsem darovalcem, ki so ta plemeniti namen gmotno podprli. Posebno se pa zahvaljujemo vodstvu tukajšnje topilnice, katera je to akcijo s posebno lepo svoto podprla. Božičnica je bila prirejena in vodena od krajevnega odbora Konz. društva za Slovenijo in podr. »Svobode«. Zlasti s. Gajšek je z posebno vnemo sodeloval, za kar mu izrekajo stariši obdarovanih otrok posebno zahvalo. — Odbor.

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: Franc Svetek. — Odgovorni urednik: Alojzij Čeh. — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

2

zidani hiši z večjim posejstvom za 100 Din

dobil bo lastnik naše srečke, katerega bo zadel žreb. — Srečke razpošilja: **Prostovoljno gasilno društvo v Sitrnišču pri Ptujju** proti vpošiljati zneska za srečko (Din 100.—), ter Din 3.— za priporočeno pošiljatev.

ŽIKA!

Poskusiti je treba, potem je odločitev lahka. — Odločili se boste za **Žiko**, ki je in ostane najboljša in najbolj zdrava žitna kava!

Svoji k svojim!

Delavski gospodar, delavska gospodinja kupujeta pri tvrdkah, ki inserirajo v našem listu.

Kar ne veš vprašaj

Universalni informativni biro
„ARGUS“
Knez Mihajlova ul. 35, Tel. 6-25
BEOGRAD
(Pasaž Akademije Nauka)

Sodrugi!

Zahtevajte po vseh brivnicah, kavarnah, gostilnah, »Delavca«! »Delavec« naj ne manjka v nobenem javnem lokalu! —

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA C. 36—38** Telefon 324
MODERNO IN HIGIENSKO UREJENA PEKARNA

Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na **zavarovalno znamko D. P.**

Tiskovina.

Naslov:

Uprava „Delavca“

P. n.

Ljubljana
Šelenburgova ul. 6/III.